

*Azərbaycan Respublikası
Maliyyə Nazirliyinin
"06" dekabr 2011-ci il tarixli
Q-01 nömrəli Qərarı ilə təsdiq edilmişdir.*

**Həyat sığortası və qeyri-həyat sığortası üzrə
sığorta ehtiyatlarının formalaşdırılması**

Q A Y D A L A R I

Bakı 2011

1. Ümumi müddəalar

1.1. Bu Qaydalar «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 81.8-ci maddəsinə uyğun olaraq hazırlanmışdır və sığorta ehtiyatlarını təmin edən aktivlərin diversifikasiya səviyyəsi, etibarlılığı, investisiyaya yönəldilməsi, rentabelliyi, likvidliyi, tərkibi və digər keyfiyyət meyarları nəzərə alınmaqla, belə ehtiyatların tərkibini, formalaşdırılmasını, həmçinin sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payının hesablanmasını, habelə bununla bağlı qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş digər məsələləri tənzimləyir.

1.2. İcbari sığorta növləri üzrə sığorta ehtiyatları icbari sığorta qanunvericiliyinin tələbləri nəzərə alınmaqla bu qaydalara uyğun olaraq hesablanır.

1.3. Bu Qaydalarda istifadə olunan «sığortaçı» anlayışı sığortaçılarla yanaşı, «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 1.2-ci maddəsinə uyğun olaraq, təkrarsığortaçıları da əhatə edir.

1.4. Bu Qaydaların məqsədləri üçün aşağıdakı anlayışlardan istifadə edilir:

1.4.1. aktuar metodları - sığorta ehtiyatlarının hesablanması zamanı aktuari tərəfindən tətbiq edilən iqtisadi-riyazi hesablama metodları;

1.4.2. hesabat tarixi – sığortaçının müvafiq hesabatının tərtib edildiyi tarix;

1.4.3. hesabat dövrü - hesabat tarixindən əvvəlki 12 ay;

1.4.4. sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri – sığorta müqavilələri və təkrarsığortaya qəbul edilmiş risklər üzrə təkrarsığorta müqavilələri;

1.4.5. baza sığorta haqqı – sığorta müqaviləsi üzrə hesablanmış sığorta haqqından həmin müqavilənin bağlanması üzrə göstərilən vasitəçilik xidməti üçün komissiyon muzzdu (hesablanmış sığorta haqqının 15%-dən çox olmamaqla) çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ;

1.4.6. baza təkrarsığorta haqqı – təkrarsığorta müqaviləsi üzrə hesablanmış təkrarsığorta haqqından həmin müqavilə üzrə təkrarsığortalıya və (və ya) vasitəçilik xidməti üçün hesablanmış komissiyon muzzd (qəbul edilən risklərlə bağlı təkrarsığorta müqavilələri üçün hesablanmış təkrarsığorta haqqının 15%-dən çox olmamaqla) çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ.;

1.4.7. qazanılmamış sığorta haqqı - sığorta haqqının sığorta təminatının qüvvədə olma müddətinin hesablama tarixindən sonrakı dövrünə aid olan hissəsi;

1.4.8. qazanılmamış təkrarsığorta haqqı - təkrarsığorta haqqının təkrarsığorta müqaviləsi üzrə təkrarsığorta təminatının qüvvədə olma müddətinin hesablama tarixindən sonrakı dövrünə aid olan hissəsi;

1.4.9. qazanılmış məcmu sığorta haqları - hesabat dövrü ərzində bağlanmış sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə hesablanmış məcmu baza sığorta haqlarının və hesabat dövrünün əvvəlinə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsinin cəmindən həmin dövrün sonuna qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsini çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ;

1.4.10. minimum depozit təkrarsığorta haqqı – qeyri-mütənasib təkrarsığorta üzrə obliqator formada bağlanan təkrarsığorta müqavilələrində

təkrarsığortalının gözlənilən sığorta portfelinə uyğun olaraq müəyyən edilən, müqavilə ilinin əvvəlində ödənilən ilkin təkrarsığorta haqqı;

1.4.11. tənzimlənməmiş tələb - sığorta və ya təkrarsığorta müqaviləsinə müvafiq olaraq sığorta ödənişinin həyata keçirilməsi üçün sığortaçıya bildirilmiş elə sığorta və ya təkrarsığorta tələbidir ki, onunla əlaqədar sığorta ödənişi verilməmişdir və ya tam məbləğdə verilməmişdir;

1.4.12. gətirilmiş gözlənilən dəyər - faiz dərəcəsi və hesabat tarixi ilə sığorta haqlarının və ya sığorta ödənişlərinin verilməsi tarixləri arasındakı müddət nəzərə alınmaqla hesablanan (diskontlaşdırılan) sığorta haqlarının və ya sığorta ödənişlərinin, yaxud da xərclərin gözlənilən (ehtimal olunan) dəyəri;

1.4.13. bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş zərərlər ehtiyatı - baş verməsi haqqında qanunla və ya sığorta və ya təkrarsığorta müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş qaydada hesabat tarixinə qədər sığortaçıya bildirilmiş, lakin sığorta ödənişləri verilməmiş, yaxud tam verilməmiş sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişlərinin verilməsi ilə bağlı sığortaçının öhdəliyi;

1.4.14. uzunmüddətli öhdəliklər ehtiyatı (riyazi ehtiyatlar) - hesabat tarixinə qədər baş verməmiş, lakin sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsinin qüvvədə olma müddətində gələcəkdə baş verməsi mümkün ola bilən sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişlərinin verilməsi ilə bağlı sığortaçının (təkrarsığortaçının) öhdəliyi;

1.4.15. baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı - baş verməsi haqqında qanunla və ya sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi ilə müəyyən olunmuş qaydada hesabat tarixinə qədər sığortaçıya bildirilməmiş, sığorta hadisələri üzrə sığorta ödənişlərinin verilməsi ilə bağlı sığortaçının (təkrarsığortaçının) öhdəliyi;

1.4.16. həyatın qeyri-yığım sığortası – həyatın yığım sığortasına aid olmayan həyat sığortası sinifləri;

1.4.17. xalis sığorta ehtiyatları – sığorta ehtiyatlarından bu ehtiyatlarda təkrarsığortaçıların payı çıxıldıqdan sonra qalan məbləğ.

2. Sığorta ehtiyatlarının tərkibi

2.1. Sığortaçı aşağıdakı tərkibdə sığorta ehtiyatları formalaşdırmalıdır:

2.1.1 qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı (bundan sonra QSHE adlandırılacaq) - sığortaçı tərəfindən qeyri-həyat sığortası sahəsindəki, hesabat tarixinə qüvvədə olan sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə formalaşdırılır;

2.1.2. uzunmüddətli öhdəliklər ehtiyatı (riyazi ehtiyatlar) (bundan sonra RE adlandırılacaq) – sığortaçı tərəfindən həyat sığortası sahəsindəki, hesabat tarixinə qüvvədə olan sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə yaradılır;

2.1.3. zərərlər ehtiyatı:

- baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı (bundan sonra BVBZE adlandırılacaq);

- bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş zərərlər ehtiyatı (bundan sonra BTZE adlandırılacaq).

2.1.4. sığorta nəzarəti orqanının qeyri-həyat sığortası üzrə formalaşdırılmasını tələb etdiyi əlavə ehtiyatlar.

2.2. Sığorta ehtiyatlarının bu Qaydalara əsasən hesablanmış məbləği onun minimum məbləğidir. Sığortaçı sığorta ehtiyatlarını bu Qaydalara əsasən hesablanmış minimum məbləğdən artıq məbləgdə formalaşdırma bilər.

2.3. Sığorta ehtiyatlarının bu Qaydalara əsasən hesablanmış minimum məbləğindən artıq məbləği və əlavə ehtiyatlar üzrə təkrarsığortaçıların payı sifirə bərabər qəbul edilir.

3. Sığorta ehtiyatlarının hesablanmasına aid ümumi tələblər

3.1. Qüvvədə olan sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə qəbul edilmiş öhdəliklərin icrasını təmin etmək üçün sığortaçı bu Qaydalara əsasən hesablanmış məbləğdən az olmayan məbləgdə formalaşdırılmış sığorta ehtiyatlarına malik olmalıdır.

3.2. Sığorta ehtiyatları sığortaçı tərəfindən sığortanın hər bir sinfi üzrə ayrılıqda formalaşdırılır.

3.3. Sığorta ehtiyatlarının hesablanması sığortaçı tərəfindən bağlanmış bütün sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə qəbul edilən öhdəliklər nəzərə alınmaqla risklərin sonrakı təkrarsığortasından asılı olmayaraq aparılır.

3.4. Sığorta ehtiyatlarının hesablanması zamanı onun hər bir növü (bu Qaydaların 2.1-ci bəndində göstərilən tərkib hissəsi) nəzərə alınmaqla bu Qaydaların 6-cı bölməsinə müvafiq olaraq sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payı müəyyən edilir.

3.5. Əgər icbari sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi və ya qanunvericilik aktı ilə sığorta təminatının müddəti dəqiq təyin olunmamışdırsa, onda sığorta ehtiyatlarının hesablanması üçün sığorta və ya təkrarsığorta müqaviləsinin qüvvədə olma müddəti qəbul edilir.

3.7. Sığortaçı sığorta ehtiyatlarının hesablanması üçün zəruri olan məlumatları əks etdirən sənədləri (sığorta və təkrarsığorta müqavilələri, sığorta müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi və ya sığorta hadisələrinin baş verməsi haqqında daxil olmuş ərizələr, bildirilmiş zərərin ehtimal olunan ilkin məbləğini əks etdirən sənəd, hesablanmış komissiyon maddələri, sığorta haqlarının ödənilməsi, hesablanmış sığorta ödənişləri, sığorta ödənişlərinin verilməsi və qaytarılan sığorta haqları barədə mühasibat sənədləri) sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə öhdəliklərin tam yerinə yetirildiyi tarixdən ən azı 5 il müddətində saxlamalıdır.

3.8. Sığortaçı həyat və qeyri-həyat sığortaları üzrə sığorta ehtiyatlarının hesablanması üçün zəruri olan məlumatların ayrılıqda aşağıdakı jurnallarda qeydiyyatını (kağız və elektron daşıyıcılarında) aparmalıdır:

3.8.1. Sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinin uçotu jurnalı;

3.8.2. Zərərlərin uçotu jurnalı.

3.9. Sığorta ehtiyatlarının hesablanması ilə əlaqədar «Sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinin uçotu» və «Zərərlərin uçotu» jurnallarının formaları bu Qaydaların müvafiq olaraq 1 və 2 №-li Əlavələrində göstərilmişdir. Sığortaçı

(təkrarsığortaçı) həmin jurnallarda (axırncı sütundan sonra) sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri və zərərlərlə bağlı digər məlumatları da göstərə bilər.

3.10. Sığorta nəzarəti orqanı sığorta ehtiyatlarının hesablanmasının düzgünlüyünü yoxlamaq üçün bu Qaydaların 3.8-ci bəndində göstərilən jurnalları sığortaçıdan (təkrarsığortaçıdan) tələb etmək hüququna malikdir.

4. Qeyri-həyat sığortası sahəsi üzrə sığorta ehtiyatları

4.1. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı

4.1.1. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatı iki hissədən ibarətdir:

4.1.1.1. qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsi (bundan sonra QSHEB adlandırılacaq);

4.1.1.2. qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının əlavə hissəsi (bundan sonra QSHEƏ adlandırılacaq).

4.1.2. Qazanılmamış sığorta haqqı hər bir sığorta müqaviləsi üzrə aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$QSH = BSH \times (T_1 - T_2) / T_1,$$

burada:

QSH - sığorta müqaviləsi üzrə qazanılmamış sığorta haqqıdır;

BSH - sığorta müqaviləsi üzrə baza sığorta haqqıdır;

T_1 - sığorta təminatının müddətinin günlərlə sayıdır;

T_2 - sığorta təminatının başladığı andan hesabat tarixinə qədər onun qüvvədə olduğu günlərin sayıdır.

4.1.3. Baxılan sığorta sinfinə aid olan bütün sığorta müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış qazanılmamış sığorta haqlarının cəmi sığortaçının həmin sinif üzrə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsini təşkil edir.

4.1.4. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının əlavə hissəsi bu Qaydaların 6.2.3-cü bəndinə müvafiq olaraq hesablanır.

4.2. Bildirilmiş, lakin tənzimlənməmiş zərərlər ehtiyatı

4.2.1. BTZE sığortaçıya bildirilmiş, lakin hesabat tarixinə qədər tənzimlənməmiş hər bir tələb üzrə hesablanır. Bildirilmiş tələb sığorta hadisəsinin baş verməsi barədə sığortalı tərəfindən onun üçün əlverişli olan istənilən üsulla və ya sığorta qanunvericiliyində nəzərdə tutulmuş qaydada sığortaçıya bildirildiyi andan zərər məbləği göstərilməklə sığortaçının zərərlərin uçotu jurnalında qeyd olunur.

4.2.2. BTZE aşağıdakı kimi hesablanır:

$$BTZE = SÖ + QSH + ZTX,$$

burada:

SÖ - sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə bildirilmiş tələblərlə bağlı verilməli olan sığorta ödənişləridir;

QSH - sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi (şərtlərinin dəyişdirilməsi) ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılmalı olan sığorta (təkrarsığorta) haqlarıdır;

ZTX - sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə bildirilmiş tələblərlə bağlı zərərlərin tənzimlənməsi, o cümlədən sığorta ödənişlərinin məbləğlərinin müəyyən edilməsi, həmçinin sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi (şərtlərinin dəyişdirilməsi) ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılmalı olan sığorta (təkrarsığorta) haqlarının hesablanması zamanı sığortaçının çəkməli olduğu xərclərdir (zərərlərin tənzimlənməsi xərcləri).

ZTX sığorta müqavilələri üzrə bildirilmiş tələblərlə bağlı verilməli olan sığorta ödənişlərinin və sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi (şərtlərinin dəyişdirilməsi) ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılmalı olan sığorta (təkrarsığorta) haqlarının 3 faizi məbləğində qəbul edilir.

4.2.3. Əgər verilməli olan sığorta ödənişinin məbləği müəyyən edilməmişdirsə, onda BTZE-nin hesablanması üçün sığorta ödənişinin sığorta hadisəsi barədə sığortaçı tərəfindən ilkin olaraq alınmış məlumatlar əsasında qiymətləndirilmiş mümkün ola bilən maksimum qiyməti istifadə edilir (sığorta məbləğindən böyük olmamaqla).

4.2.4. BTZE-nin məbləği sığorta haqlarının ödənilməsi üzrə sığortalının (təkrarsığortalının) hesabat tarixinə sığortaçıya olan borcları qədər azaldıla bilər.

4.2.5. Sığortaçı BTZE-ni, hansının birinci baş verməsindən asılı olaraq, sığorta ödənişinin verildiyi və ya sığorta ödənişinin verilməsindən imtina edilməsi barədə sığortaçının qərar qəbul etdiyi anadək, yaxud sığorta ödənişinin alınmasından sığortalının yazılı şəkildə imtina etməsi anınadək formalaşdırır.

4.3. Baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı

4.3.1. BVBZE-nin hesablanması hər bir sığorta sinfi üzrə ayrılıqda aparılır.

4.3.2. Baxılan sığorta sinfi üzrə BVBZE aşağıdakı üç məbləğdən böyük olanıdır:

4.3.2.1. verilmiş sığorta ödənişlərinə əsasən hesabat tarixinə üçbucaq metodu ilə hesablanmış BVBZE;

4.3.2.2. hesabat tarixinə hesablanmış BTZE-nin 25 faizi;

4.3.2.3 hesabat tarixindən əvvəlki 4 rüb ərzində qazanılmış məcmu sığorta haqlarının 5 faizi.

4.3.3. Üçbucaq metodundan istifadə edərkən hesablamada istifadə olunan sığorta ödənişlərinin aid olduğu dövr kimi «Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanununun 14.3.1.1-14.3.2.7-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş sığorta sinifləri üçün hesabat tarixindən əvvəlki 12 rüb, 14.3.3.1-14.3.5.2-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş sığorta sinifləri üçün isə 20 rüb qəbul

edilir. Rübülərin sayı N ilə işarə olunur. Hesabat tarixi isə N -ci rübün sonu ilə üst-üstə düşür.

Hesablama üçün istifadə olunan ilkin məlumatlar aşağıdakılardır:

4.3.3.1. baxılan sığorta -sinfinin bütün müqavilələri üzrə i -ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri ilə əlaqədar ilk j rüb ərzində verilmiş sığorta ödənişlərinin (subroqasiya hüququndan istifadə etməklə alınan məbləğlər çıxılmaqla) cəmi (bu göstərici $x(i, j)$ ilə işarə edilir);

4.3.3.2. baxılan sığorta sinfinin bütün müqavilələri üzrə i -ci rübdə qazanılmış məcmu sığorta haqları (bu göstərici $QMSH(i)$ ilə işarə edilir);

4.3.3.3. baxılan sığorta sinfinin bütün müqavilələri üzrə i -ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə bildirilmiş, lakin hesabat tarixinə qədər tənzimlənməmiş zərərlərin məbləği (bu göstərici $BTZ(i)$ ilə işarə edilir).

4.3.4. BVBZE-nin üçbucaq metodu ilə hesablanması aşağıdakı mərhələlərdən ibarətdir:

4.3.4.1. Bütün rüblər ($i=1,2,\dots,N$) ərzində baş vermiş sığorta hadisələri ilə əlaqədar j -ci rübün sonunadək ödənilmiş zərərlərin ümumi məbləğinin hesablanması. Bu göstərici $y(j)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$y(j) = x(1,j) + x(2,j) + \dots + x(N-j+1,j) = \sum_{k=1}^{N-j+1} x(k,j), j=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.2. Zərərlərin inkişafı əmsallarının hesablanması. Bu əmsallar $C(j,j+1)$ ilə işarə edilir və sonunda zərərlərin ödənilməsinin baş verdiyi j -ci rübdən $(j+1)$ -ci rübə keçdikdə ümumi sığorta ödənişinin dəyişməsinə göstərir. Qeyd olunan əmsallar aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$C(j,j+1) = y(j+1)/(y(j) - x(N-j+1,j)), \text{ əgər } y(j) - x(N-j+1,j) \neq 0 \text{ və } j=1,2,\dots,N-1.$$

$$C(j,j+1) = C(j+1,j+2), \text{ əgər } y(j) - x(N-j+1,j) = 0 \text{ və } j=1,2,\dots,N-1.$$

$$C(N,N+1) = 1.$$

4.3.4.3. Zərərlərin inkişafı amillərinin qiymətlərinin hesablanması. Bu göstərici $H(j)$ ilə işarə edilir və j -ci rübdən N -ci rübə (hesabat və ya zərərlərin ödənilməsi rübünə) keçdikdə ümumi sığorta ödənişinin məbləğinin məcmu dəyişmə tempini göstərir. Onun qiymətləri aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$H(j) = C(j,j+1) \times C(j+1,j+2) \times \dots \times C(N,N+1) = \prod_{k=j}^N C(k,k+1), j=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.4. Gecikmə amillərinin hesablanması. Bu göstərici $L(j)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$L(j) = 1/H(j), j=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.5. Ödənilmiş zərərər əmsalının (i-ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə hesablama zərərliliyinin) hesablanması. Bu göstərici $U(i)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$U(i) = x(i,N-i+1) \times H(N-i+1)/QMSH(i), i=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.6. Ödənilmiş zərərər əmsalının orta qiymətinin hesablanması. Bu göstərici U ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$U = (U(k_1) + U(k_2) + \dots + U(k_m)) / m = \frac{\sum_{i=1}^m U(k_i)}{m}$$

burada:

m – bu Qaydalara 3 №-li Əlavənin Forma № 8-8, 8-12 və 4 №-li Əlavənin Forma № 9-11 və 9-15-də əks olunmuş qazanılmış məcmu sığorta (təkrarsığorta) haqları sütununda sıfır olmayan sətirlərin sayıdır;

k_i ($i=1,2,\dots,m$) – bu Qaydalara 3 №-li Əlavənin Forma № 8-8, 8-12 və 4 №-li Əlavənin Forma № 9-11 və 9-15-də əks olunmuş qazanılmış məcmu sığorta (təkrarsığorta) haqlarının sütununda sıfır olmayan sətirlərin sıra nömrələridir;

$U(k_i)$ – k_i nömrəli sətir üzrə ödənilmiş zərər əmsəlidir.

Müəyyən sığorta sinfinə aid olan sığorta müqavilələri üzrə BVBZE-nin üçbucaq metodu ilə hesablanması zamanı bir və ya bir neçə sətir tamamilə sıfırlardan ibarət ola bilər. Belə halda, müvafiq sığorta sinfi üzrə ödənilmiş zərərər əmsalının orta qiyməti vahiddən kiçik olarsa, hesablama məqsədi ilə həmin əmsalın qiyməti vahidə bərabər qəbul edilir.

4.3.4.7. i-ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə bütün (ödənilmiş və ödənilməmiş) zərərər N-ci rübün sonuna gözlənilən (proqnozlaşdırılan) qiymətinin hesablanması. Bu göstərici $V(i)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$V(i) = U \times QMSH(i), i=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.8. i-ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə bütün ödənilməmiş zərərər N-ci rübün sonuna gözlənilən (proqnozlaşdırılan) qiymətinin hesablanması. Bu göstərici $R(i)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$R(i) = (1-L(N-i+1)) \times V(i), i=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.9. i-ci rübdə baş vermiş sığorta hadisələri üzrə baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərər N-ci rübün sonuna gözlənilən (proqnozlaşdırılan) qiymətinin hesablanması. Bu göstərici $BVBZ(i)$ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$BVBZ(i) = \max\{R(i) - BTZ(i), 0\}, i=1,2,\dots,N.$$

4.3.4.10. Sığorta hadisələrinin baş verdiyi bütün rüblər üzrə baxılan sığorta sinfinin bütün müqavilələri üçün baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlərin N-ci rübün sonuna gözlənilən (proqnozlaşdırılan) qiymətinin hesablanması. Bu göstərici BVBZ ilə işarə edilir və aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$BVBZ = BVBZ(1) + BVBZ(2) + \dots + BVBZ(N) = \sum_{i=1}^N BVBZ(i).$$

4.3.4.11. Zərərlərin tənzimlənməsi xərcləri də nəzərə alınmaqla, sığorta hadisələrinin baş verdiyi bütün rüblər üzrə baxılan sığorta sinfinin bütün sığorta müqavilələri üçün baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatının N-ci rübün sonuna gözlənilən (proqnozlaşdırılan) qiymətinin hesablanması. Bu göstərici aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$BVBZE = 1,03 \times BVBZ.$$

4.3.4.12. Bütün sığorta portfeli üzrə BVBZE-nin hesablanması. Bu məbləğ hər bir sığorta sinfi üzrə hesablanmış baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatını toplamaqla müəyyən edilir.

5. Həyat sığortası üzrə sığorta ehtiyatları

5.1. Həyat sığortası üzrə sığorta ehtiyatlarının hesablanması göstərilən sığorta siniflərinə aid olan hər bir sığorta müqaviləsi üzrə ayrılıqda aparılır:

5.1.1. həyatın qeyri-yığım sığortası («Sığorta fəaliyyəti haqqında» Azərbaycan Respublikası Qanununun 14.2.1-ci, 14.2.4-cü və 14.2.5-ci maddələrində nəzərdə tutulmuş sığorta sinifləri);

5.1.2. həyatın yaşam sığortası;

5.1.3. annuitet sığortası, o cümlədən:

5.1.3.1. sığorta ödənişlərinin verilməsinin başlanğıc tarixi hesabat tarixindən sonra gələn annuitet sığortası;

5.1.3.2. sığorta ödənişlərinin verilməsinin başlanğıc tarixi hesabat tarixindən əvvəl gələn annuitet sığortası.

5.3. Riyazi ehtiyatlar

5.3.1. Riyazi ehtiyatlar iki hissədən ibarətdir:

5.3.1.1. riyazi ehtiyatların baza hissəsi (bundan sonra – REB adlandırılacaq);

5.3.1.2. riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi (bundan sonra – REƏ adlandırılacaq).

5.3.2. REB-in hesablanması zamanı sığortaçı həmin ehtiyatların təmin edilməsi üçün qəbul edilən aktivlərin investisiya portfeli üzrə gəlirliliyin

proqnozlaşdırılan səviyyəsinə bərabər olan və aşağıdakı hədləri aşmayan illik faiz dərəcəsindən istifadə etməlidir:

5.3.2.1. əgər sığortanın valyutası xarici valyutadırsa, 5 %;

5.3.2.2. əgər sığortanın valyutası milli valyutadırsa, 8 %.

5.3.3. Annuitet sığortası istisna olmaqla, digər həyat sığortası sinifləri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsi

5.3.3.1. Annuitet sığortası istisna olmaqla, digər həyat sığortası siniflərinə aid olan sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$REB = S\ddot{O}_{g.g.d} + ZTX_{g.g.d} + \dot{I}AX_{g.g.d} - SH_{g.g.d},$$

burada:

$S\ddot{O}_{g.g.d}$ – sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsinin şərtlərində nəzərdə tutulan sığorta ödənişlərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$ZTX_{g.g.d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi, o cümlədən sığorta ödənişlərinin məbləğlərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı sığortaçının bilavasitə xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$\dot{I}AX_{g.g.d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə sığortaçının işlərin aparılması xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$SH_{g.g.d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə hesabat (hesablama) tarixindən sonra sığortaçının almalı olduğu sığorta (təkrarsığorta) haqlarının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir.

5.3.3.2. Annuitet sığortası istisna olmaqla, digər həyat sığortası siniflərinə aid olan sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış riyazi ehtiyatların baza hissələrinin cəmi həmin sinif üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsini təşkil edir.

5.3.4. Annuitet sığortası üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsi

5.3.4.1. Annuitet sığortası sinfinə aid olan sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə müntəzəm sığorta ödənişlərinin məbləği artmadıqda riyazi ehtiyatların baza hissəsi aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$REB = S\ddot{O}_{g.g.d} + \dot{I}AX_{g.g.d} - SH_{g.g.d},$$

burada:

$S\ddot{O}_{g.g.d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsinin şərtlərində nəzərdə tutulan sığorta ödənişlərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$\dot{I}AX_{g.g.d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə sığortaçının (təkrarsığortaçının) işlərin aparılması xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$SH_{g,d}$ - annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə sığortaçının (təkrarsığortaçının) hesabat tarixindən sonra almalı olduğu sığorta (təkrarsığorta) haqlarının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir.

Sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin verilməsinin başlanğıc tarixi hesabat tarixindən əvvəl gəldikdə $SH_{g,d}$ sifira bərabər olur.

5.3.4.2. Sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə müntəzəm sığorta ödənişlərinin məbləği artdıqda riyazi ehtiyatların baza hissəsi aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

5.3.4.2.1. sığorta ödənişləri dövründə bu Qaydaların 5.3.4.1-ci bəndində nəzərdə tutulmuş qaydada. Sığorta ödənişlərinin gətirilmiş gözlənilən dəyərinin hesablanması sığorta ödənişlərindəki artım nəzərə alınmaqla aparılır.

5.3.4.2.2. yığım dövründə aşağıdakı məbləğlərin böyük olanı :

5.3.4.2.2.1. sığorta ödənişlərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəri ilə bu Qaydaların 5.3.4.1-ci bəndinə müvafiq olaraq hesablanmış riyazi ehtiyatların baza hissələrinin cəmi (sığorta ödənişlərinin məbləğini artırmadan). Sığorta ödənişlərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəri annuitet sığortası müqaviləsi üzrə hesablanan və bölüşdürülən əlavə gəlirlərin məbləğinə bərabərdir;

5.3.4.2.2.2. Riyazi ehtiyatların baza hissəsinin bu Qaydaların 5.3.4.1-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilmiş məbləği (sığorta müqaviləsi üzrə sığorta ödənişləri məbləğlərinin sığortaçının əlavə gəlirləri hesabına artırılması nəzərə alınmaqla).

5.3.4.3. Annuitet sığortası sinifinə aid olan sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış riyazi ehtiyatların baza hissələrinin cəmi həmin sinif üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsini təşkil edir.

5.4. Bildirilmiş, lakin tənziqlənməmiş zərərələr ehtiyatı

5.4.1. Annuitet sığortası istisna olmaqla, digər həyat sığortası sinifləri üzrə BTZE sığortaçıya bildirilmiş, lakin hesabat tarixinə qədər tənziqlənməmiş hər bir tələb üzrə hesablanır.

5.4.2. BTZE aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$BTZE = S\ddot{O}_{g,d} + QM_{g,d} + X_{g,d},$$

burada:

$S\ddot{O}_{g,d}$ - tənziqlənməmiş tələblər üzrə sığorta ödənişlərinin gözlənilən dəyəridir;

$QM_{g,d}$ - sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılan məbləğlərin və ya qaytarılmalı olan sığorta (təkrarsığorta) haqlarının gözlənilən dəyəridir;

$X_{g,d}$ - sığorta hadisələrinin tənziqlənməsi, sığorta ödənişlərinin məbləğlərinin müəyyən edilməsi, həmçinin sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılan məbləğlərin və ya qaytarılmalı olan sığorta

(təkrarsığorta) haqlarının hesablanması üzrə sığortaçının xərclərinin gözlənilən dəyəridir.

Sığortaçının xərclərinin gözlənilən dəyəri bildirilmiş tələblərlə bağlı verilməli olan sığorta ödənişlərinin və sığorta (təkrarsığorta) müqavilələrinə vaxtından əvvəl xitam verilməsi ilə əlaqədar hesabat tarixinə sığortalılara (təkrarsığortalılara) qaytarılan məbləğlərin və ya qaytarılmalı olan sığorta (təkrarsığorta) haqlarının 3 faizi məbləğində qəbul edilir.

5.4.3. BTZE-nin məbləği sığortalının (təkrarsığortalının) sığorta (təkrarsığorta) haqlarının ödənilməsi üzrə hesabat tarixinə sığortaçıya (təkrarsığortaçıya) olan borcları qədər azaldıla bilər.

5.4.4. Sığortaçı BTZE-ni, hansının birinci baş verməsindən asılı olaraq, sığorta ödənişinin verildiyi və ya sığorta ödənişinin verilməsindən imtina barədə sığortaçının qərar qəbul etdiyi anadək, yaxud sığorta ödənişinin alınmasından sığortalının yazılı şəkildə imtina etməsi anadək formalaşdırır.

5.4.5. Annuitet sığortası üzrə BTZE sifıra bərabərdir.

5.5. Baş vermiş, lakin bildirilməmiş zərərlər ehtiyatı

5.5.1. Həyatın qeyri-yığıcı sığortası sinfi üzrə BVBZE bu Qaydaların 4.3.2-ci bəndinə müvafiq olaraq hesablanır.

5.5.2. Həyatın yaşam sığortası və annuitet sığortası üzrə BVBZE sifıra bərabərdir.

6. Sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payı

6.1. Sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payı təkrarsığortanın mütənasib və ya qeyri-mütənasib olmasından asılı olaraq müəyyən edilir.

6.2. Qeyri-həyat sığortası sahəsində mütənasib təkrarsığorta

6.2.1. Qazanılmamış təkrarsığorta haqqı təkrarsığortaya verilmiş risklərlə bağlı hər bir təkrarsığorta müqaviləsi üzrə aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$QTSH = BTSH \times (T_1 - T_2) / T_1,$$

burada:

QTSH – qazanılmamış təkrarsığorta haqqıdır;

BTSH - təkrarsığorta müqaviləsi üzrə baza təkrarsığorta haqqıdır;

T_1 - təkrarsığorta təminatının müddətinin günlərlə sayıdır;

T_2 - təkrarsığorta təminatının başladığı andan hesabat tarixinə qədər onun qüvvədə olduğu günlərin sayıdır.

6.2.2. Baxılan sığorta sinfinə aid olan, təkrarsığortaya verilmiş risklərlə bağlı bütün təkrarsığorta müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış

qazanılmamış təkrarsığorta haqlarının cəmi həmin sinif üzrə qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsində təkrarsığortaçıların payını təşkil edir.

6.2.3. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının əlavə hissəsi təkrarsığortaçıların reytinglərinə əsasən müəyyən edilən qruplarından asılı olaraq qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsində onların paylarına aşağıdakı cədvəldə göstərilən müvafiq əmsalların tətbiq edilməsindən sonra alınan məbləğlərin cəminə bərabərdir:

Sıra sayı	Reyting agentliklərinin adları	Təkrarsığortaçıların maliyyə etibarlılığı reytingləri	Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının baza hissəsində təkrarsığortaçıların paylarına tətbiq olunan əmsallar
1.	I qrup təkrarsığortaçıları		
1.1	Standard and Poor's Corporation	«A-» və ya yuxarı	0 %
1.2	Moody's Investor Services	«A3» və ya yuxarı	
1.3	Fitch, Inc	«A-» və ya yuxarı	
1.4	A.M.Best company, Inc	«A-» və ya yuxarı	
1.5	Yerli sığortaçıları	istənilən	
2.	II qrup təkrarsığortaçıları		
2.1	Standard and Poor's Corporation	«BBB+»-dan «BB-»-dək	15 %
2.2	Moody's Investor Services	«Baa1»-dən «Ba3»-dək	
2.3	Fitch, Inc	«BBB+»-dan «BB-»-dək	
2.4	A.M.Best company, Inc	«B++»-dan «C-»-dək	
3.	III qrup təkrarsığortaçıları		
3.1	Standard and Poor's Corporation	«B+»-dan «CCC-»-dək	25 %
3.2	Moody's Investor Services	«B1»-dən «Caa3»-dək	
3.3	Fitch, Inc	«B+»-dan «CCC-»-dək	
3.4	A.M.Best company, Inc	«D»-dən «F»-dək	

4.	IV qrup təkrarsığortaçılar	
4.1.	I, II və III qruplara daxil olmayan təkrarsığortaçılar	50%

6.2.4. Qazanılmamış sığorta haqları ehtiyatının əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər qəbul edilir.

6.2.5. BTZE-də təkrarsığortaçıların payı təkrarsığortaya verilmiş hər bir sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə bildirilmiş tələbə əsasən hesablanır və bildirilmiş zərərlə sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə məsuliyyətin təkrarsığortaya verilmiş hissəsinin hasilinə bərabərdir.

Bildirilmiş zərərin aid olduğu sığorta müqaviləsinin şərtləri təkrarsığorta müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olmadıqda BTZE-də təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər olur.

6.2.6. BVBZE-də təkrarsığortaçıların payı baxılan sığorta sinfi üzrə təkrarsığortaya verilmiş sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payı nəzərə alınmaqla bu Qaydaların 4.3.2-ci bəndinə müvafiq olaraq hər bir sığorta sinfi üzrə ayrılıqda müəyyən edilir.

6.3. Qeyri-həyat sığortası sahəsində qeyri-mütənasib təkrarsığorta

6.3.1. Qeyri-mütənasib növlü və obliqator formalı təkrarsığorta müqaviləsi üzrə QSHEB-də təkrarsığortaçıların payı minimum depozit təkrarsığorta haqqı nəzərə alınmaqla bu Qaydaların 6.2.1-ci və 6.2.2-ci bəndlərinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

Qeyri-mütənasib növlü və fakultativ formalı təkrarsığorta müqaviləsi üzrə QSHEB-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.1-ci və 6.2.2-ci bəndlərinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.3.2. BTZE-də təkrarsığortaçıların payı təkrarsığortaya verilmiş hər bir sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə bildirilmiş tələbə əsasən hesablanır və sığorta (təkrarsığorta) müqaviləsi üzrə bildirilmiş zərərlə bu zərərdə sığortaçının payının fərqinə bərabərdir.

Bildirilmiş zərərin aid olduğu sığorta müqaviləsinin şərtləri təkrarsığorta müqaviləsinin şərtlərinə uyğun olmadıqda BTZE-də təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər olur.

6.3.3. BVBZE-də təkrarsığortaçıların payı baxılan sığorta sinfi üzrə təkrarsığortaya verilmiş sığorta (təkrarsığorta) müqavilələri üzrə sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payı nəzərə alınmaqla bu Qaydaların 4.3.2-ci bəndinə müvafiq olaraq hər bir sığorta sinfi üzrə ayrılıqda müəyyən edilir.

6.4. Həyat sığortası sahəsində mütənasib təkrarsığorta

6.4.1. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə sığorta ehtiyatları

6.4.1.1. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə sığorta ehtiyatlarında təkrarsığortaçıların payının hesablanması aşağıdakı qaydada aparılır:

6.4.1.1.1. Həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.4.1.1.2. Həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi təkrarsığortaçıların reytinglərinə əsasən bu Qaydalarda müəyyən edilən qruplarından asılı olaraq riyazi ehtiyatların baza hissəsində onların paylarına bu Qaydaların 6.2.3-cü bəndində göstərilən cədvəldəki müvafiq əmsalların tətbiq edilməsindən sonra alınan məbləğlərin cəminə bərabərdir.

6.4.1.1.3. Həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifirə bərabər qəbul edilir.

6.4.1.1.4. Həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BTZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.5-ci bəndinə müvafiq müəyyən edilir.

6.4.1.1.5. Həyatın qeyri-yığı m sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BVBZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.6-cı bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.4.2. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə sığorta ehtiyatları

6.4.2.1. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$REBTP = TSÖ_{g.g.d} + TZTX_{g.g.d} + TİAX_{g.g.d} - TSH_{g.g.d} ,$$

burada:

$TSÖ_{g.g.d}$ – təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsinin şərtlərində nəzərdə tutulan sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$TZTX_{g.g.d}$ - təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə sığorta hadisələrinin tənzimlənməsi, o cümlədən sığorta ödənişlərinin məbləğlərinin müəyyən edilməsi ilə bağlı təkrarsığortaçıların bilavasitə xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$TİAX_{g.g.d}$ - təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə təkrarsığortaçıların işlərin aparılması xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$TSH_{g.g.d}$ - təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə hesabat tarixindən sonra təkrarsığortaçıların almalı olduqları təkrarsığorta haqlarının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir.

6.4.2.2. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların paylarının cəmi həmin sinif üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payını təşkil edir.

6.4.2.3. Təkrarsığortaya verilmiş həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi bu Qaydaların 6.4.1.1.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.4.2.4. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər qəbul edilir.

6.4.2.5. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BTZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.5-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.4.3. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə sığorta ehtiyatları

6.4.3.1. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı aşağıdakı düsturla hesablanır:

$$REBTP = TSÖ_{g, g, d} + TİAX_{g, g, d} - TSH_{g, g, d},$$

burada:

$TSÖ_{g, g, d}$ – təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsinin şərtlərində nəzərdə tutulan sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$TİAX_{g, g, d}$ - təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə təkrarsığortaçıların işlərin aparılması xərclərinin gətirilmiş gözlənilən dəyəridir;

$TSH_{g, g, d}$ - təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə hesabat tarixindən sonra təkrarsığortaçıların almalı olduqları təkrarsığorta haqlarının gətirilmiş gözlənilən dəyəridir.

6.4.3.2. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərinin verilməsinin başlanğıc tarixi hesabat tarixindən əvvəl gəldikdə $TSH_{g, g, d}$ sifira bərabər olur.

6.4.3.3. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə müntəzəm sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının məbləği artdıqda riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı aşağıdakı kimi müəyyən edilir:

6.4.3.3.1. sığorta ödənişləri dövründə bu Qaydaların 6.4.3.1-ci bəndinə müvafiq olaraq. Sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının gətirilmiş gözlənilən dəyərinin hesablanması sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının həyata keçirilmiş artımı nəzərə alınmaqla aparılır.

6.4.3.3.2. yığım dövründə aşağıdakı məbləğlərdən böyük olanı:

6.4.3.3.2.1. sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının gətirilmiş gözlənilən dəyəri ilə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payının bu Qaydaların 6.4.3.1-ci bəndinə müvafiq olaraq hesablanmış məbləğinin cəmi (sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının məbləğini artırmadan). Sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının gətirilmiş gözlənilən dəyəri təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası müqaviləsi üzrə hesablanan və bölüşdürülən əlavə gəlirlərdə təkrarsığortaçıların payının məbləğinə bərabərdir;

6.4.3.3.2.2. riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payının bu Qaydaların 6.4.3.1-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilmiş məbləği (təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqaviləsi üzrə sığorta ödənişlərində təkrarsığortaçıların payının sığortaçının əlavə gəlirlərində təkrarsığortaçıların payı hesabına artırılması nəzərə alınmaqla).

6.4.3.4. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə ayrı-ayrılıqda hesablanmış riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların paylarının cəmi həmin sinif üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payını təşkil edir.

6.4.3.5. Təkrarsığortaya verilmiş annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi bu Qaydaların 6.4.1.1.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.4.3.6. Annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər qəbul edilir.

6.5. Həyat sığortası sahəsində qeyri-mütənasib təkrarsığorta

6.5.1. Həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.2.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.5.2. Həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi bu Qaydaların 6.4.1.1.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.5.3. Həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər qəbul edilir.

6.5.4. Həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BTZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.3.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.3.5. Həyatın qeyri-yığım sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BVBZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.3.3-cü bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.3.6. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) və annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.4.2-6.4.3-cü bəndlərinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.3.7. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) və annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsində təkrarsığortaçıların payı həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) və annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların baza hissəsinin məbləğini aşmamalıdır.

6.3.8. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) və annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsi bu Qaydaların 6.4.1.1.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

6.3.9. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) və annuitet sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə riyazi ehtiyatların əlavə hissəsində təkrarsığortaçıların payı sifira bərabər qəbul edilir.

6.3.10. Həyatın yaşam sığortası (təkrarsığortası) müqavilələri üzrə BTZE-də təkrarsığortaçıların payı bu Qaydaların 6.3.2-ci bəndinə müvafiq olaraq müəyyən edilir.

7. Sığorta ehtiyatları ilə bağlı məlumatlar və hesabatlar

7.1. Sığorta ehtiyatları ilə bağlı hesabatlar sığortaçılar tərəfindən bu Qaydaların 3 və 4 nömrəli Əlavələrində müəyyən edilmiş müvafiq formalarda aşağıdakı tələblərə riayət olunmaqla rüblük olaraq tərtib edilməli və təqvim ilinin hər rübü başa çatdıqdan 20 gün müddətində həm kağız, həm də elektron daşıyıcılarda Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinə təqdim olunmalıdır:

7.1.1. hesabatlarda tələb olunan göstəricilər müvafiq hesabat formasına uyğun olaraq tam və düzgün əks etdirilməlidir;

7.1.2. hesabatlar sığortaçının İdarə Heyətinin sədri (və ya onun vəzifələrini müvəqqəti icra edən şəxs) və baş mühasibi tərəfindən imzalanmalı və həmin sığortaçının möhürü ilə təsdiq edilməlidir;

7.1.3. hesabatlarda müvafiq məbləğlər manatla ifadə olunmalıdır;

7.1.4. hesabatlarda göstərilən məbləğlər əlli qəpikdən az olduqda sıfır, əlli qəpiyə bərabər və ya ondan böyük olduqda isə bir manat kimi qeyd edilməlidir;

7.1.5. hesabatlarda hər hansı formada düzəliş edilməsinə və ya pozulmuş, yaxud tam və ya qismən oxunmayan məlumatların mövcudluğuna yol verilmir.

7.2. Bu Qaydaların 7.1-ci bəndində müəyyən edilmiş tələblərə uyğun gəlməyən hesabatlar təhlil edilmədən geri qaytarılır.

7.3. Həyat sığortası üzrə kağız və elektron daşıyıcılarında təqdim olunan hesablara sığorta ehtiyatlarının və həmin ehtiyatlarda təkrarsığortaçıların payının hesablanması ilə bağlı bu Qaydalarda göstərilmiş düsturların sağ tərəfindəki məbləğlərin hesablanmasını əks etdirən hesablamalar da əlavə edilməlidir.

7.4. Sığortaçı həyat sığortası üzrə sığorta ehtiyatlarının hesablanması üçün istifadə olunmuş ölüm cədvəlini və riyazi modellərin əsaslandırmasını illik hesabatlarla birgə təqdim etməlidir. Riyazi modellərin əsaslandırması hər bir sinif üzrə olmalı və aktuarinin imzası ilə təsdiq olunmalıdır.